

mulier instituut

Verenigingsmonitor Velsen 2016

**Zoë van Ginneken
Anouk Brandsema
Janine van Kalmthout**

Inleiding

De resultaten van de verenigingsmonitor 2016 geven de gemeente Velsen inzicht in de vitaliteit van haar sportverenigingen. De monitor vormt een van de instrumenten om het sportbeleid, en met name het ondersteuningsbeleid, te onderbouwen en te versterken. Door deze verenigingsmonitor uit te voeren is een begin gemaakt met het op systematische wijze verzamelen van gegevens over de sportverenigingen in Velsen. De meting kan worden beschouwd als een nulmeting. Door de meting te herhalen, kan de gemeente een vinger aan de pols houden en verenigingen in hun ontwikkeling volgen.

Onderzoeksopzet

De lokale verenigingsmonitor onder de sportverenigingen in Velsen is gebaseerd op de landelijke verenigingsmonitor. In de lokale monitor is aandacht voor relevante beleidszaken op lokaal niveau: het ledenbestand, de knelpunten van de vereniging, beleid, financiën, het (vrijwilligers)kader en accommodatie(s). Door de landelijke verenigingsmonitor als uitgangspunt te nemen, is het mogelijk om de situatie in Velsen op bepaalde onderwerpen met de landelijke situatie te vergelijken. Op basis van de verenigingsmonitor wordt inzicht verkregen in de vitaliteit van sportverenigingen. De vitaliteit van sportverenigingen bestaat uit de organisatiekracht van de vereniging en de maatschappelijke functie die verenigingen kunnen en willen vervullen. Daartoe zijn een index organisatiekracht en een index voor de maatschappelijke functie samengesteld. Uitgangspunt is het basismodel vitale sportclubs (Lucassen & Van Kalmthout, 2015, <http://bit.ly/vitale-clubs>). Het onderzoek is uitgevoerd door het Mulier Instituut (www.mulierinstituut.nl).

De vragenlijst is bij de verenigingen in de vorm van een webenquête afgenomen. De gemeente heeft in samenwerking met het Mulier Instituut in totaal 60 verenigingen in Velsen voor dit onderzoek uitgenodigd. Van 41

verenigingen zijn de resultaten geanalyseerd, een netto respons van 68 procent.

Op basis van gemeentelijke gegevens over omvang en het type sport van alle sportverenigingen in Velsen kan worden gesteld dat de onderzoeksgroep een acceptabele afspiegeling vormt van de totale groep verenigingen. Er is in de onderzoeksgroep sprake van een oververtegenwoordiging van middelgrote verenigingen ten opzichte van kleine en grote verenigingen (bijlage I). Houd er bij het lezen van dit rapport rekening mee dat naar verhouding meer middelgrote en grote verenigingen dan kleine verenigingen hebben deelgenomen.

Analyse en rapportage

De verkregen resultaten zijn geanalyseerd en de belangrijkste resultaten worden in dit rapport gepresenteerd. De grafieken zijn voorzien van toelichtingen. Bepaalde vragen zijn niet voor elke vereniging van toepassing. In de tabellen in de rapportage wordt aangegeven hoeveel verenigingen de desbetreffende vraag hebben beantwoord (bijv. n=41). De cijfers in de figuren zijn afgerond op hele getallen. Als gevolg hiervan kan het in enkele gevallen voorkomen dat deze uitkomsten niet exact optellen tot 100 procent, waar dat wel in de tabel wordt verwacht. Bij het optellen van onafgeronde uitkomsten is dit wel het geval.

De resultaten worden per thema beschreven: beleid, leden, kader, accommodatie, financiën en maatschappelijke functie. Vervolgens wordt beschreven wat deze resultaten zeggen over de mate van vitaliteit van de sportverenigingen in Velsen. De rapportage eindigt met een korte samenvatting en de conclusies van het onderzoek.

In overleg met Sportservice Noord-Holland is een extra analyse uitgevoerd en zijn de verenigingen afgezet tegen een aantal kenmerken in de omgeving waarin zij actief zijn. Deze analyse in de vorm van kaarten is in de bijlagen terug te vinden.

Organisatiekracht

Speerpunten voor het komend jaar

Figuur 1 Speerpunten (% verenigingen, n=41)

Bij de verenigingen springt het speerpunt behoud en werving van leden er duidelijk bovenuit. Bij vier vijfde van de verenigingen (78%) staat dit voor het komend jaar op de agenda (figuur 1). 29 procent noemt (ook) werving en behoud van vrijwilligers en een kwart van de verenigingen wil extra aandacht besteden aan de sfeer en cultuur op de vereniging. Ook landelijk zijn dit de drie belangrijkste agendapunten voor verenigingsbestuurders, gevolgd door financiën, publiciteit, sportiviteit en deskundigheidsbevordering. Sportiviteit, publiciteit en deskundigheidsbevordering vormen landelijk vaker een speerpunt van beleid dan in Velsen.

Verenigingen hebben vooral speerpunten die te maken hebben met hun kerntaak: het aanbieden van sport en dan met name voor de (huidige) leden. Andere zaken zoals samenwerking met andere (niet) sportorganisaties, specifieke doelgroepen en sporttechnische zaken krijgen binnen verenigingen geen voorrang.

Twee derde van de verenigingen (66%) heeft de afgelopen vier jaar doelstellingen of plannen op papier gezet. Ook voor de lange termijn zijn werving en behoud van leden en kader de belangrijkste beleidsaandachtspunten. Gevolgd door jeugd, sporttechnische zaken, financiën en communicatie (cijfers niet in figuur). Dit komt overeen met het landelijk beeld.

Visie en interne samenwerking

Zeven op de tien sportverenigingen in Velsen hebben een duidelijke missie en visie waar zowel het bestuur als de leden achter staan (figuur 2). Bij een tiende van de verenigingen is dit niet het geval.

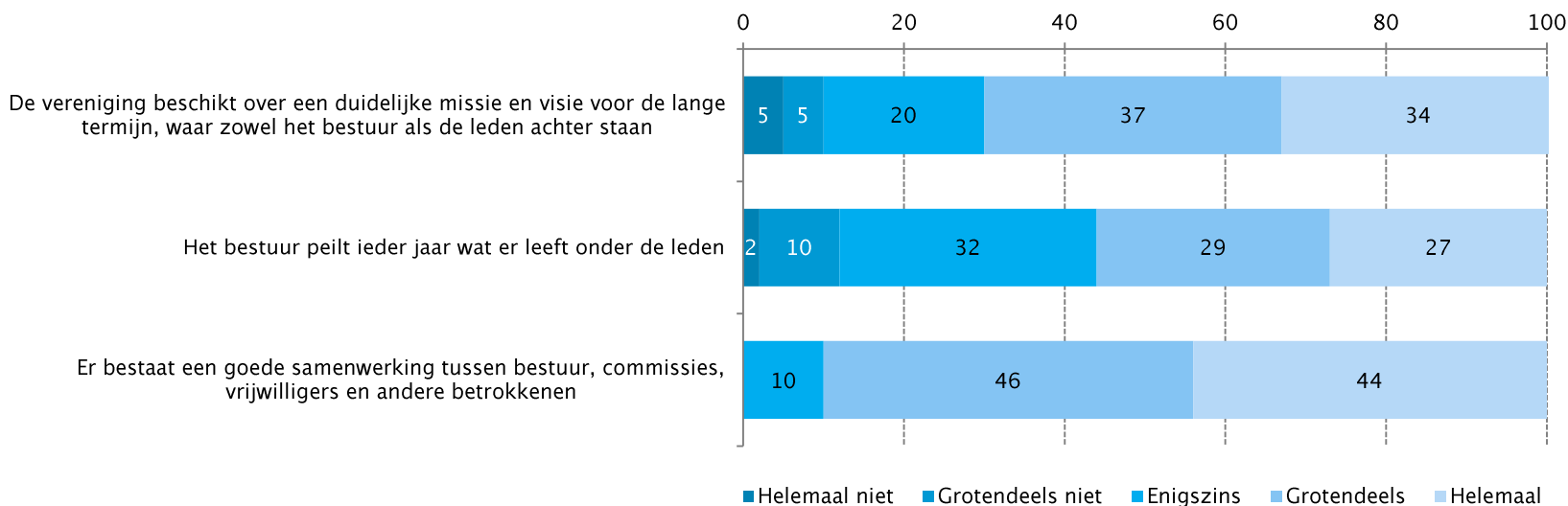
Bij meer van de helft van de verenigingen peilt het bestuur elk jaar onder leden wat er bij hen leeft. Bij een tiende van de verenigingen (12%) raadpleegt het bestuur de leden niet, of in ieder geval niet jaarlijks.

Het zijn met name de grote verenigingen (> 250 leden) en de verenigingen met een eigen accommodatie die vaker over een missie en visie beschikken en peilen wat er onder hun leden leeft.

Het beeld van de sportverenigingen in Velsen komt overeen met het landelijk beeld van sportverenigingen voor wat betreft missie en zicht hebben op wat er binnen de vereniging leeft.

Bijna elke bestuurder (90%) is van mening dat sprake is van een goede samenwerking tussen bestuur, commissies, vrijwilligers en andere betrokkenen. Dit sluit aan bij de landelijke cijfers. Eén op de tien verenigingen geeft aan dat dit bij hen enigszins het geval is.

Figuur 2 Visie en interne samenwerking (% verenigingen, n=41)

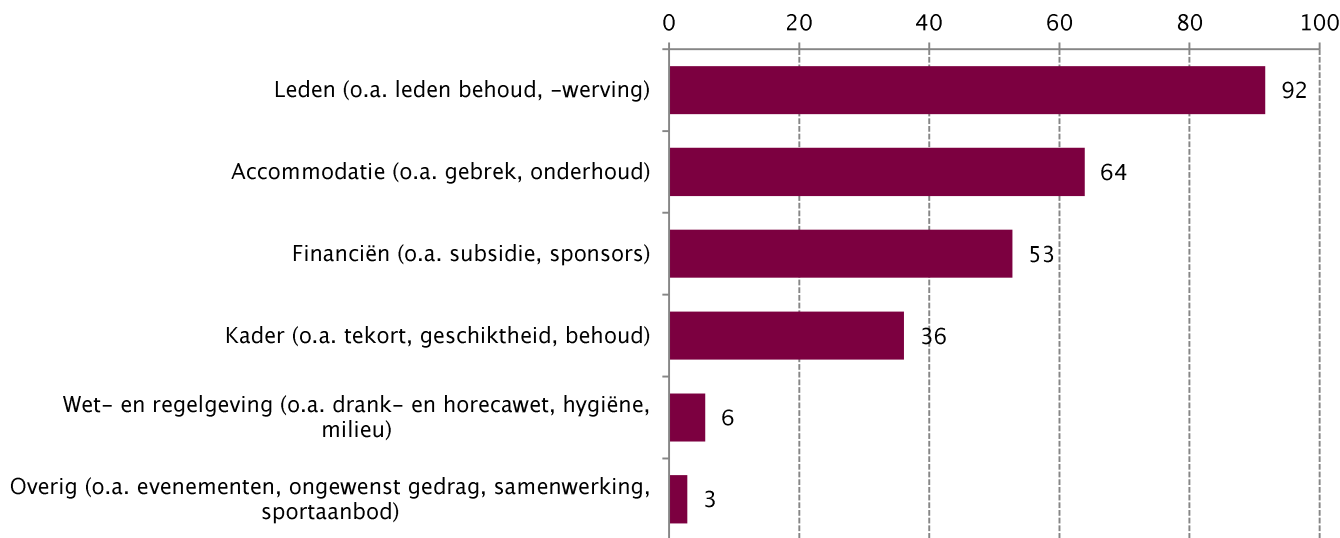
Knelpunten

Bijna negen van de tien verenigingen ervaren een of meerdere knelpunten (88%). Dat is ongeveer gelijk aan het landelijke cijfer, waar ongeveer 90 procent van de verenigingen knelpunten ervaart. In Velsen zijn het vaker de kleinere verenigingen die knelpunten ervaren dan de grote verenigingen. De meeste verenigingen maken zich zorgen over de leden (de vergrijzing van het ledenbestand en de geringe aanwas van leden). Daarnaast noemt twee derde van de verenigingen de accommodatie als knelpunt (64%). Het gaat hierbij met name om onderhoud en kwaliteit van de voorzieningen of accommodatie. De helft van de verenigingen maakt zich zorgen om financiën. Stijgende kosten en huurtarieven zijn hun grootste zorgen.

Voor wat betreft het kader maken de verenigingen zich met name zorgen over het vinden van geschikte bestuursleden en vrijwilligers. Kleine verenigingen (≤ 100 leden) kennen een iets andere problematiek dan grote verenigingen (> 250 leden). Kleine verenigingen ervaren vaker knelpunten wat betreft leden en minder vaak knelpunten wat betreft kader en financiën dan grote verenigingen.

Ook landelijk vormen leden (behoud, werving) het belangrijkste knelpunt, dat direct wordt gevolgd door zorgen over het kader en de financiën. In vergelijking met het landelijk beeld ervaren de verenigingen in Velsen meer knelpunten ten aanzien van accommodatie.

Figuur 3 Overzicht knelpunten (% verenigingen met knelpunten, n=36)

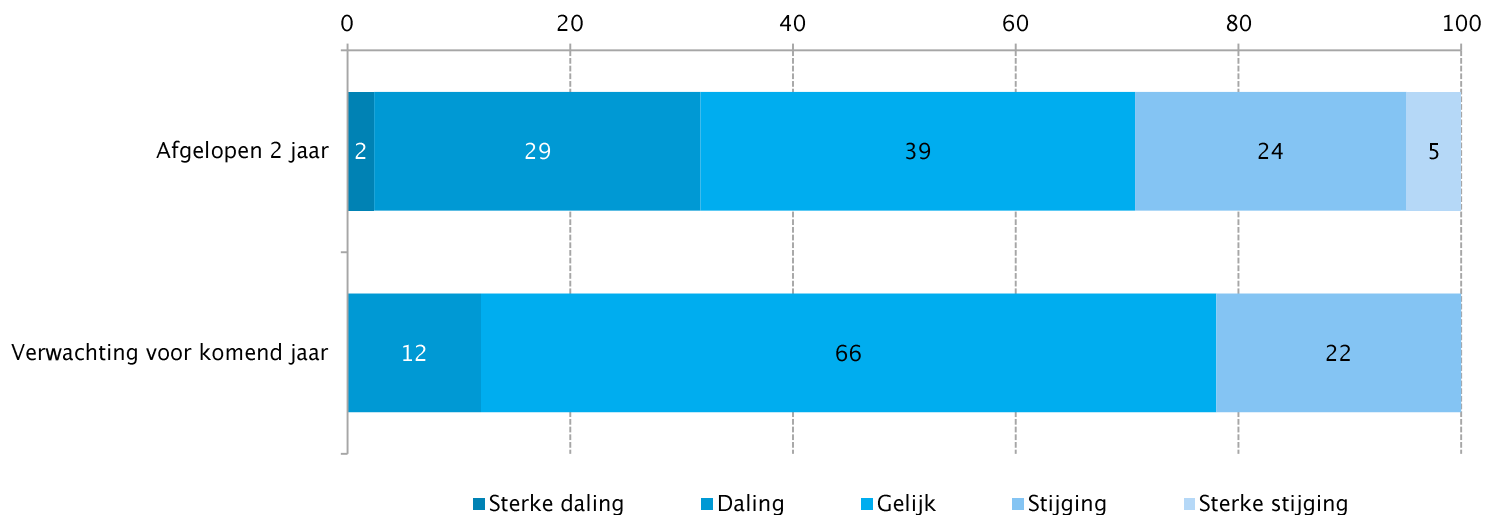
Leden

In de afgelopen twee jaar kende 29 procent van de verenigingen een stijging van het aantal leden, bij 39 procent bleef het aantal leden onveranderd en ongeveer een derde zag het aantal leden dalen (31%; figuur 4). Voor het komend jaar wordt bij twee derde van de verenigingen geen verandering verwacht (66%) en een vijfde verwacht een stijging (22%). Dit is gelijk aan het landelijk beeld. Geen enkele vereniging in Velsen kent momenteel een ledenstop en drie verenigingen hebben een wachtlijst. Landelijk is de problematiek van ledenstop en wachtenlijsten groter dan in Velsen. 8 procent van de Nederlandse sportverenigingen heeft een wachtlijst en 5 procent een ledenstop.

37 procent van de verenigingen ziet de ontwikkeling van het (huidig) ledental op langere termijn (over ≥ 2 jaar) als een bedreiging voor de toekomst van de vereniging. Bij geen enkele vereniging speelt dit het komende jaar. Voor 44 procent vormt de ledentalontwikkeling nog geen bedreiging en voor 20 procent vormt deze geheel geen bedreiging.

De grote meerderheid van de verenigingen (93%) heeft voor 2019 een groeiambitie. Deze groeiambitie ligt iets hoger dan het landelijke beeld. De verenigingen willen die ambitie realiseren door nieuwe leden te werven (34%), te focussen op het behoud van leden (32%), of volgen geen speciale strategie (27%). 7 procent (drie verenigingen) heeft geen groeiambitie.

Figuur 4 De ledenontwikkeling in de afgelopen 2 jaar en de verwachting voor het komend jaar (% verenigingen, n=41)

Kader

Gemiddeld telt een sportvereniging in Velsen 38 medewerkers (afgerond), waarvan 36 vrijwilligers en twee betaalde krachten.

27 procent van de verenigingen heeft voldoende vrijwilligers en is niet op zoek naar nieuwe vrijwilligers. 49 procent heeft voldoende vrijwilligers, maar is wel op zoek naar nieuwe aanwas. 24 procent heeft een tekort aan vrijwilligers. Dit komt overeen met de landelijke cijfers. 78 procent van de sportverenigingen in Velsen beschikt momenteel over voldoende trainers (instructeurs, docenten, leraren; figuur 5). 68 procent heeft voldoende gekwalificeerde, opgeleide trainers. Een zesde van de verenigingen geeft aan dat het voor hen niet van toepassing is omdat bij hen geen training of les wordt gegeven. Dit zijn met name kleine verenigingen (≤ 100 leden).

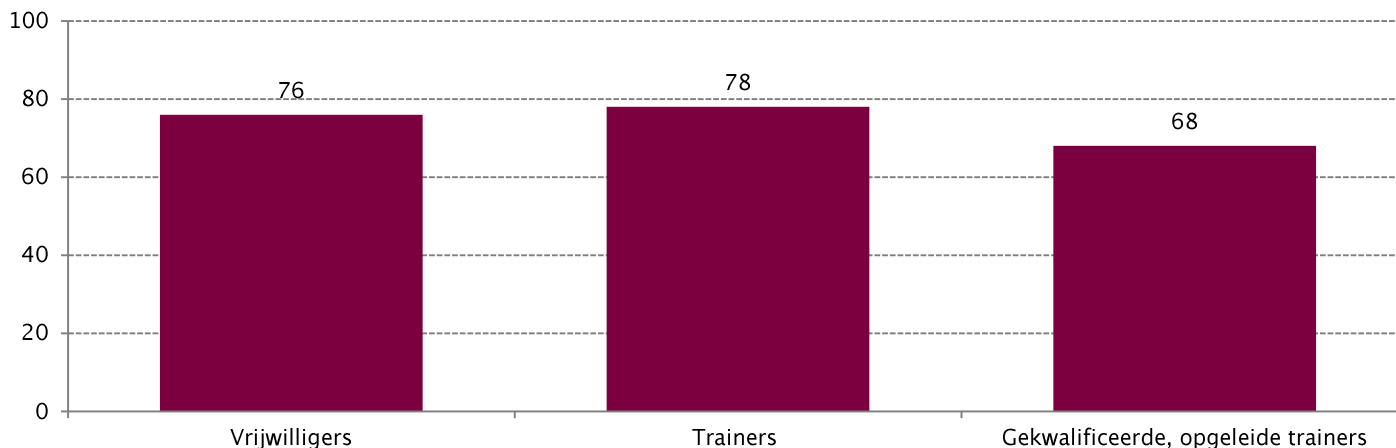
Bijna twee derde (61%) van de verenigingen heeft geen openstaande vacatures voor vrijwilligers en/of betaalde krachten. Een vijfde van de verenigingen (17%) heeft enkele vacatures, maar niet op cruciale posities en

een vijfde van de clubs (22%) heeft enkele vacatures die wel cruciale posities betreffen.

Een vijfde van de verenigingen in Velsen (22%) heeft een actueel plan op papier ten aanzien van het omgaan met vrijwilligers/medewerkers en voert dat ook uit, bijvoorbeeld voor behoud en werving van vrijwilligers. Bij eveneens een vijfde (20%) is dit plan in ontwikkeling. Bij de helft van de verenigingen (51%) ontbreekt het plan en is het ook niet in ontwikkeling. Het zijn met name de kleine verenigingen en de binnensportverenigingen die niet over een dergelijk plan beschikken.

De helft van de sportverenigingen heeft taakomschrijvingen (op papier) voor vrijwel alle vrijwilligers- en kaderfuncties. Twee vijfde van de verenigingen (41%) heeft deze omschrijvingen voor enkele functies en bij een tiende van de verenigingen ontbreken dergelijke taakomschrijvingen helemaal.

Figuur 5 Beschikbaarheid over voldoende kader (% verenigingen, n=41)

Accommodatie

Drie vijfde van de onderzochte sportverenigingen in Velsen (61%) beschikt over een eigen sportaccommodatie. Daarnaast heeft 59 procent van de verenigingen een eigen kantine.

Twee derde van de verenigingen (63%) kan op bijna elk gewenst moment over de accommodatie beschikken ('grotendeels' en 'helemaal'; figuur 6). Een vijfde (20%) kan dat in de meeste gevallen niet.

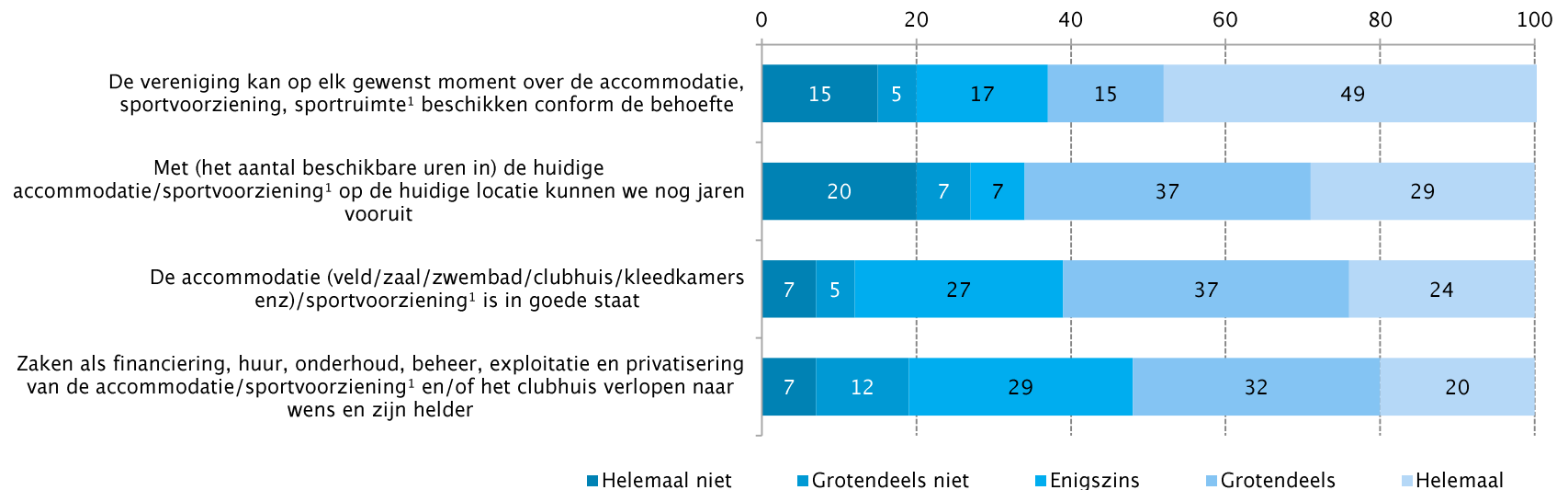
Daarnaast zegt twee derde (66%) dat de vereniging nog jaren vooruit kan met (het aantal beschikbare uren op) de huidige sportlocatie. Een kwart van de clubs (27%) ervaart knelpunten op dat gebied.

Verder geeft drie vijfde (61%) aan dat de accommodatie/sportvoorziening (veld, zaal, zwembad, clubhuis, kleedkamers, enz.) in goede staat verkeert. Bij 12 procent is dit niet het geval.

Bij de helft van de clubs (51%) loopt financiering, huur, onderhoud, beheer, exploitatie en privatisering van de accommodatie/sportvoorziening en/of het clubhuis naar wens en zijn de afspraken hieromtrent helder. Een vijfde (20%) wordt geconfronteerd met problemen op dit terrein.

Over het naar behoefte kunnen beschikken over de accommodatie en de goede staat van de accommodatie, zijn de verenigingen met een eigen accommodatie significant positiever dan de verenigingen zonder eigen accommodatie. Landelijk zijn de verenigingen iets positiever over de staat van de accommodatie, hebben ze vaker het idee dat ze nog jaren vooruit kunnen met de accommodatie en verlopen zaken als financiering, exploitatie en onderhoud e.d. vaker naar wens.

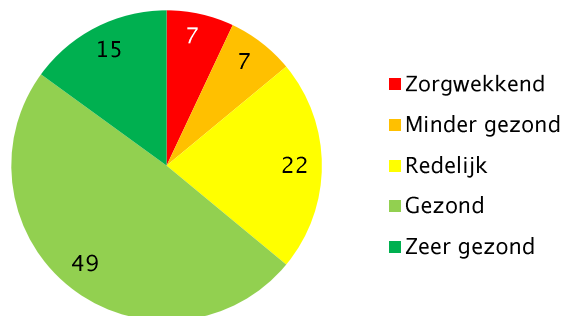
Figuur 6 Verenigingen en accommodaties (% verenigingen, n=41)

¹Indien de vereniging in de openbare ruimte sport, wordt er verwezen naar die sportvoorziening/openbare ruimte (bijv. bos, weg, park)

Financiën

Figuur 7 Financiële positie van de vereniging (% verenigingen, n=41)

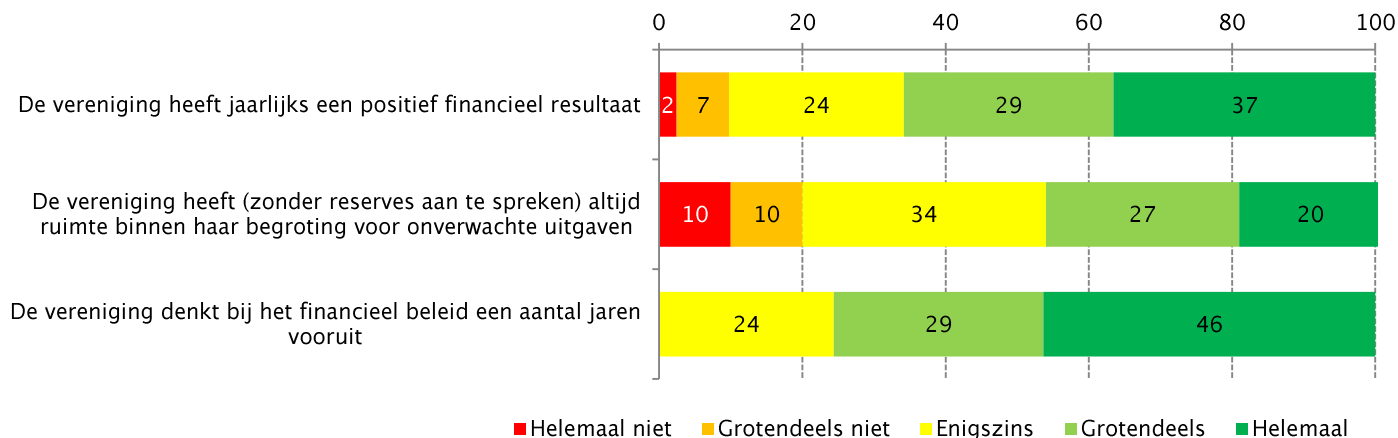
Twee derde van de sportverenigingen in Velsen (64%) omschrijft de financiële positie van de eigen vereniging als (zeer) gezond (figuur 7). Bij 22 procent is die redelijk en bij 16 procent minder gezond of zelfs zorgwekkend. Deze cijfers zijn negatiever dan de landelijke cijfers waar drie kwart van de verenigingen de financiële positie als (zeer) gezond omschrijft.

Verder is de helft van de verenigingen (47%) in staat onverwachte uitgaven te dekken zonder daarbij reserves aan te spreken. 20 procent is daartoe niet in staat. Landelijk heeft drie vijfde van de verenigingen ruimte binnen de begroting voor onverwachte uitgaven. Ten slotte zegt drie kwart van de verenigingen (75%) bij het financieel beleid een aantal jaren vooruit te denken.

Twee derde van de verenigingen (66%) kent jaarlijks een positief financieel resultaat (figuur 8). Bij 9 procent lukt dat niet elk jaar.

De financiën in Velsen lijken iets minder positief in vergelijking met landelijke cijfers.

Figuur 8 Verenigingen en financiën (% verenigingen, n=41)

■ Helemaal niet ■ Grotendeels niet ■ Enigszins ■ Grotendeels ■ Helemaal

Organisatiekracht

Op basis van de gegevens uit de verenigingsmonitor Velsen 2016 is een index organisatiekracht voor sportverenigingen opgesteld. De organisatiekracht van de sportvereniging is gedefinieerd als de mate waarin de vereniging in staat is om haar sportaanbod voor de (potentiële) leden te organiseren. Deze index bestaat uit vijf criteria: leden, kader, accommodatie, financiën en beleid.

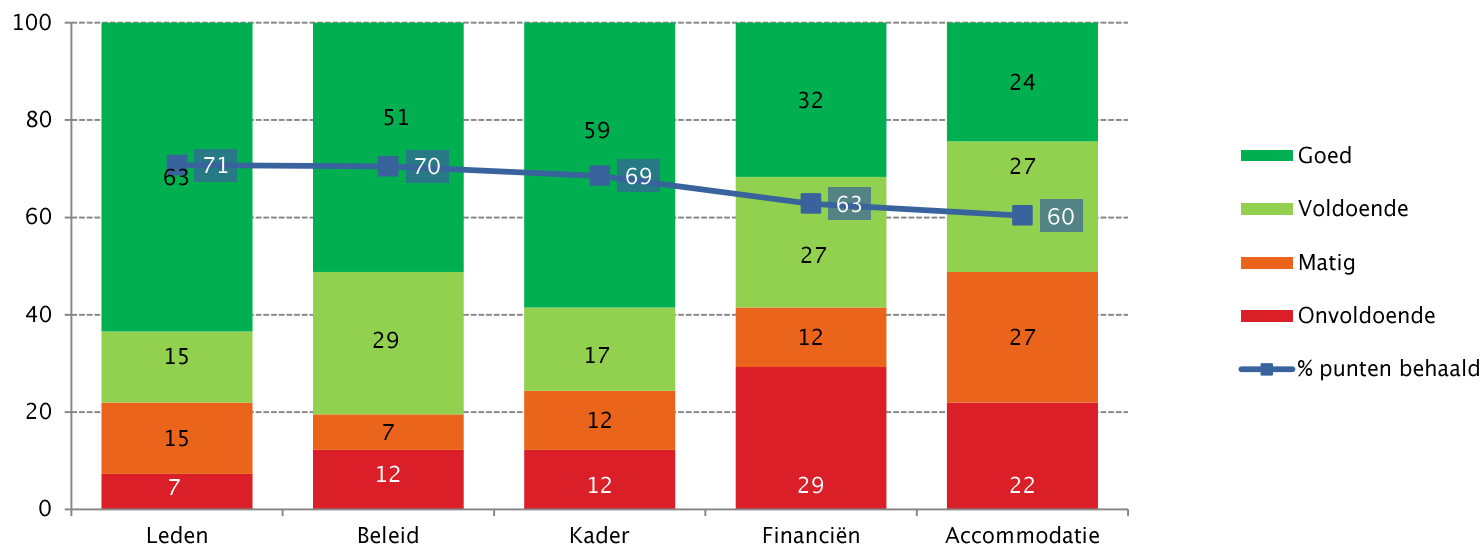
Elk criterium bestaat uit een aantal items, oftewel vragen uit de vragenlijst van de verenigingsmonitor waarop wordt gescoord. De vragen hebben betrekking op de mate waarin er problemen of tekorten zijn of juist niet, en welk toekomstperspectief er is op het betreffende onderwerp. De totaal-score van alle criteria bepaalt de mate van organisatiekracht van een vereniging. Binnen een criterium zijn maximaal 100 punten te halen. Een onvoldoende wordt gescoord als een vereniging minder dan 40 procent van de punten in een criterium heeft gehaald. Een score 'matig' staat voor 40 tot en met 59 procent van het totaal aantal punten, een score 'voldoende' voor 60

tot en met 79 procent en een score 'goed' voor 80 procent of meer van de punten.

Score op aspecten van organisatiekracht.

Het criterium leden heeft de hoogst gemiddelde score en is het criterium waarop de meeste verenigingen 'goed' scoren. 7 procent van de verenigingen scoort onvoldoende. 'Leden' wordt direct gevolgd door de criteria beleid en kader waar vier vijfde van de verenigingen voldoende tot goed scoort (figuur 9). De verenigingen scoren het laagst op de criteria financiën en accommodatie. De helft van de verenigingen scoort matig tot onvoldoende op het criterium accommodatie. Bij andere gemeenten waar een vergelijkbare index organisatiekracht is uitgevoerd, staat financiën ook meestal onderaan en leden bovenaan. In vergelijking met landelijke cijfers scoren de verenigingen in Velsen lager op het criterium accommodatie en hoger op het criterium beleid.

Figuur 9 Verdeling scores op criteria van organisatiekracht (% verenigingen, n=41)

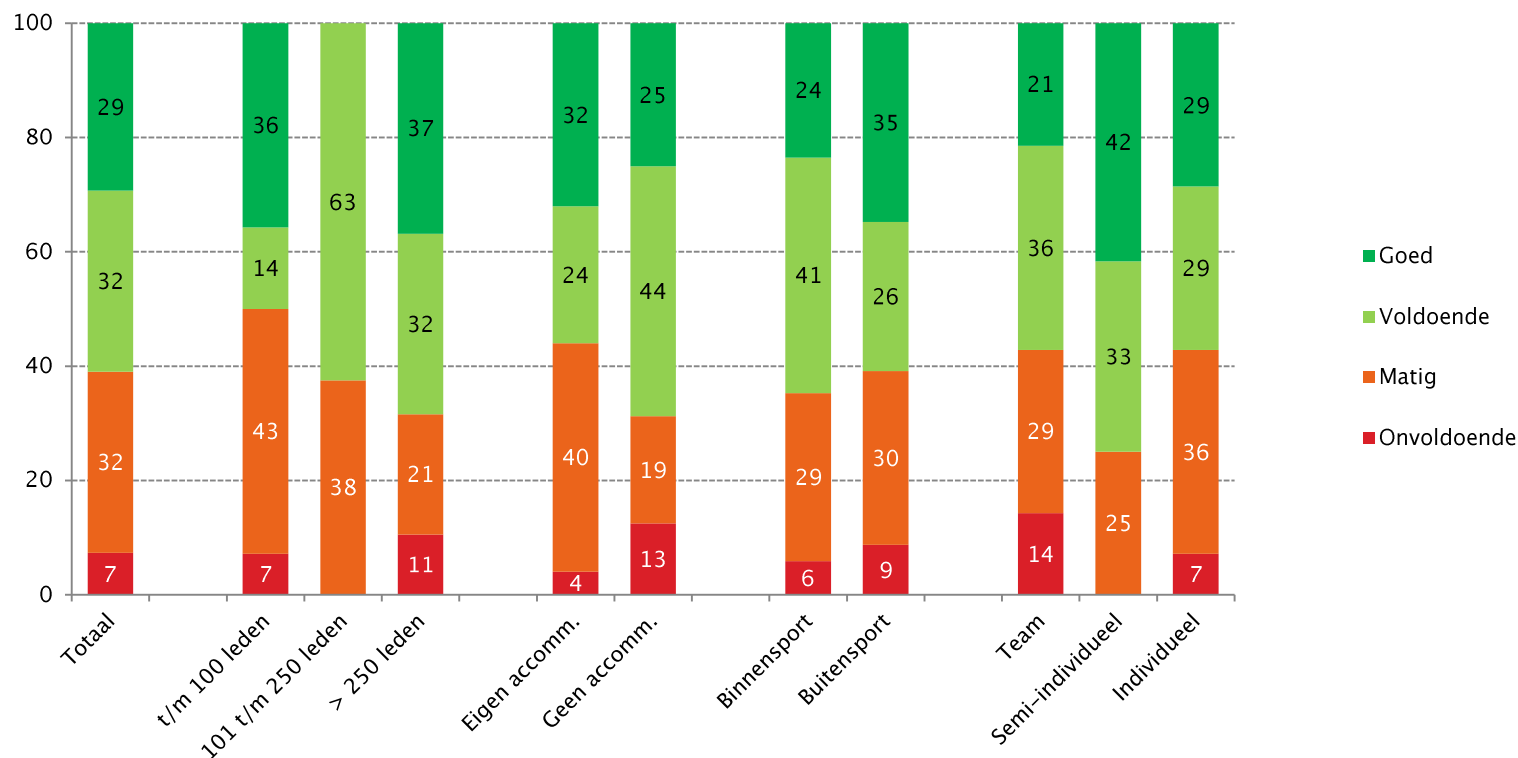
De scores op alle criteria samen bepalen de uiteindelijke organisatiekrachtscore van de verenigingen. 29 procent van de verenigingen in Velsen scoort 'goed' op de index organisatiekracht (figuur 10). Dat wil zeggen dat deze verenigingen tussen de 80 en 100 procent scoren op de index. Eveneens een derde van de verenigingen heeft voldoende organisatiekracht. Drie verenigingen (7%) in Velsen scoren minder dan 40 procent op de index en zijn onvoldoende krachtig om het sportaanbod voor hun leden te organiseren.

Grotere verenigingen in Velsen hebben meer organisatiekracht dan kleine verenigingen (≤ 100 leden). De helft van de kleine verenigingen scoort matig

tot onvoldoende op organisatiekracht. Deze verschillen tussen verenigingen zijn niet statistisch significant.

Er zijn enkele (statistisch significante) verschillen tussen verenigingen en hun scores op de onderliggende organisatiekrachtcriteria. Verenigingen voor semi-individuele sporten (zoals tennis, tafeltennis, badminton, schaken, judo) scoren gemiddeld beter op het criterium kader dan verenigingen voor teamsport en individuele sporten. Middelgrote verenigingen (101 t/m 250 leden) en verenigingen voor semi-individuele sporten scoren hoger op het criterium beleid dan de grote of kleine verenigingen.

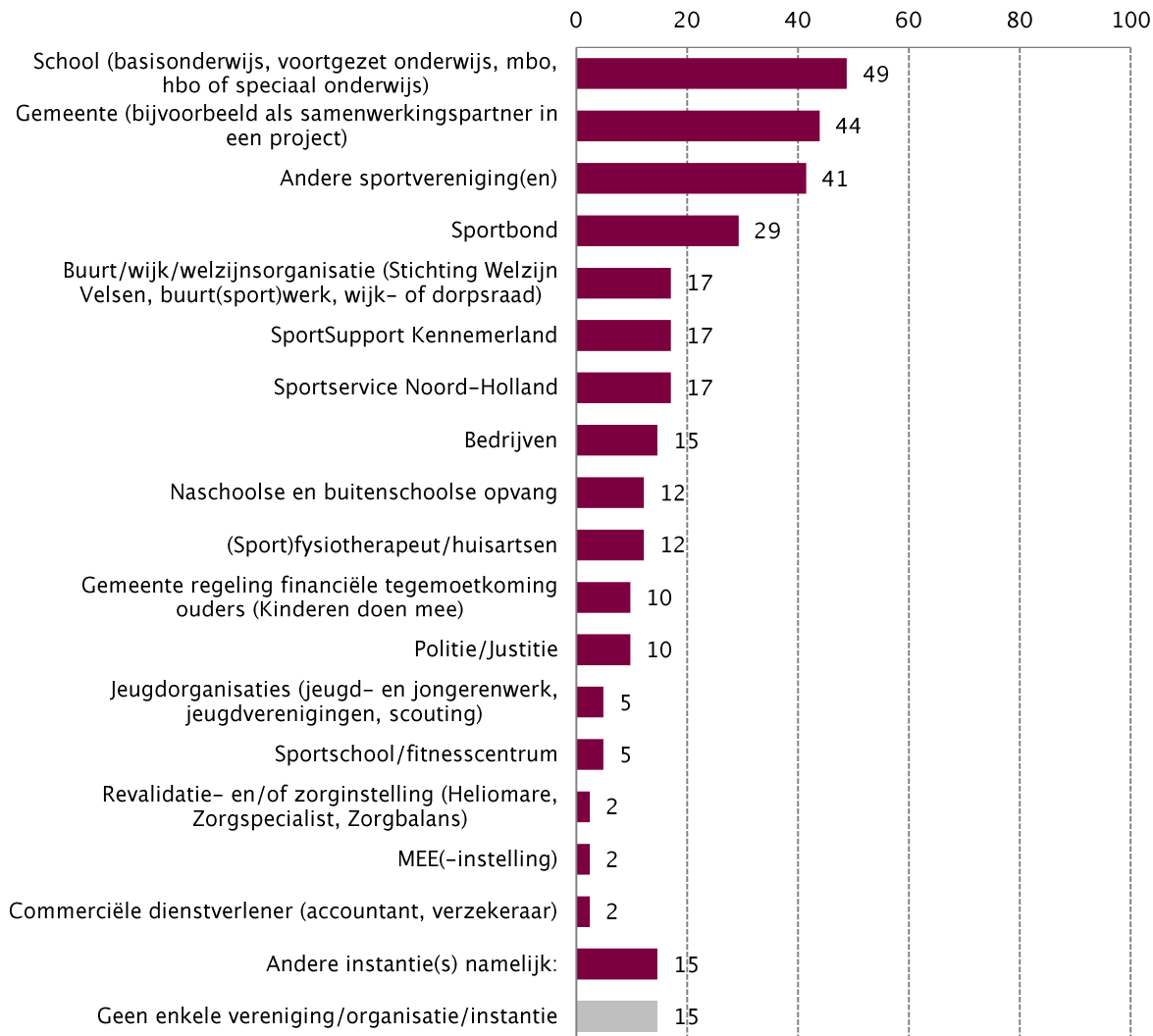
Figuur 10 Index organisatiekracht Velsen (% verenigingen, n=41)

Maatschappelijke functie

Samenwerking

Figuur 11 Samenwerkingspartners van sportverenigingen in Velsen in het afgelopen jaar (% verenigingen, n=41)

85 procent van de sportverenigingen in Velsen heeft het afgelopen jaar samengewerkt met een of meer andere organisaties (figuur 11). Landelijk ligt dit cijfer iets hoger, rond de 90 procent.

Verenigingen werken met name samen met scholen (49%), gevolgd door de gemeente Velsen, andere sportverenigingen en de sportbond. Landelijk vormt de gemeente veelal de belangrijkste samenwerkingspartner, gevolgd door andere sportverenigingen en scholen.

De verenigingen willen de samenwerking met de betreffende organisaties voornamelijk behouden, regelmatig intensiveren en een enkele keer stoppen.

Als een vereniging niet met een bepaalde organisatie samenwerkt, is gevraagd of zij daar in de toekomst mogelijk interesse in zouden hebben. 76 procent van de verenigingen opert dan minimaal één potentiële partner. Het vaakst worden gemeente Velsen, jeugdorganisaties en bedrijven genoemd, maar ook naschoolse opvang, een buurt- wijk- of welzijnsorganisatie en SportSupport Kennemerland. Dit biedt mogelijkheden voor het verbreden van de maatschappelijke functie van sportverenigingen in Velsen.

Aanbod

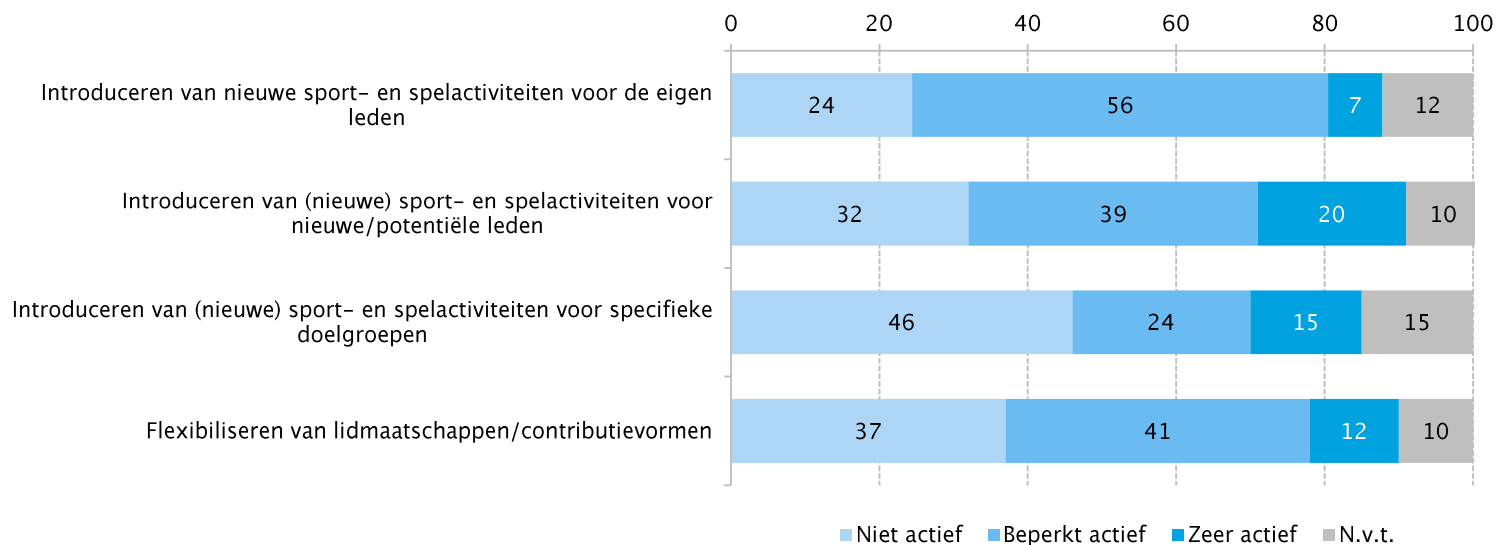
Acht op de tien sportverenigingen in Velsen (83%) heeft het afgelopen jaar/ seizoen naast het reguliere sportaanbod ook andere activiteiten/faciliteiten voor de leden georganiseerd. Bijna elke vereniging (90%) heeft (ook) activiteiten georganiseerd waarbij deelname voor niet-leden openstond. Dat laatste gebeurt in de meeste gevallen een à twee keer per jaar (61%).

Twee derde van de verenigingen (63%) is actief bezig met het introduceren van nieuwe sport- en spelactiviteiten voor de eigen leden, ruim de helft van de verenigingen (59%) doet dat voor nieuwe/potentiële leden, twee vijfde (39%) voor specifieke doelgroepen (figuur 12). 54 procent werkt aan het flexibiliseren van lidmaatschappen/contributies.

Verder biedt ongeveer een op de vijf verenigingen (22%), naast het reguliere sportaanbod, ook aanvullende voorzieningen/faciliteiten aan. Daarbij valt te denken aan multifunctionele inzet van de sportruimte van de vereniging of het aanbieden van (huis)werk- en vergaderruimtes.

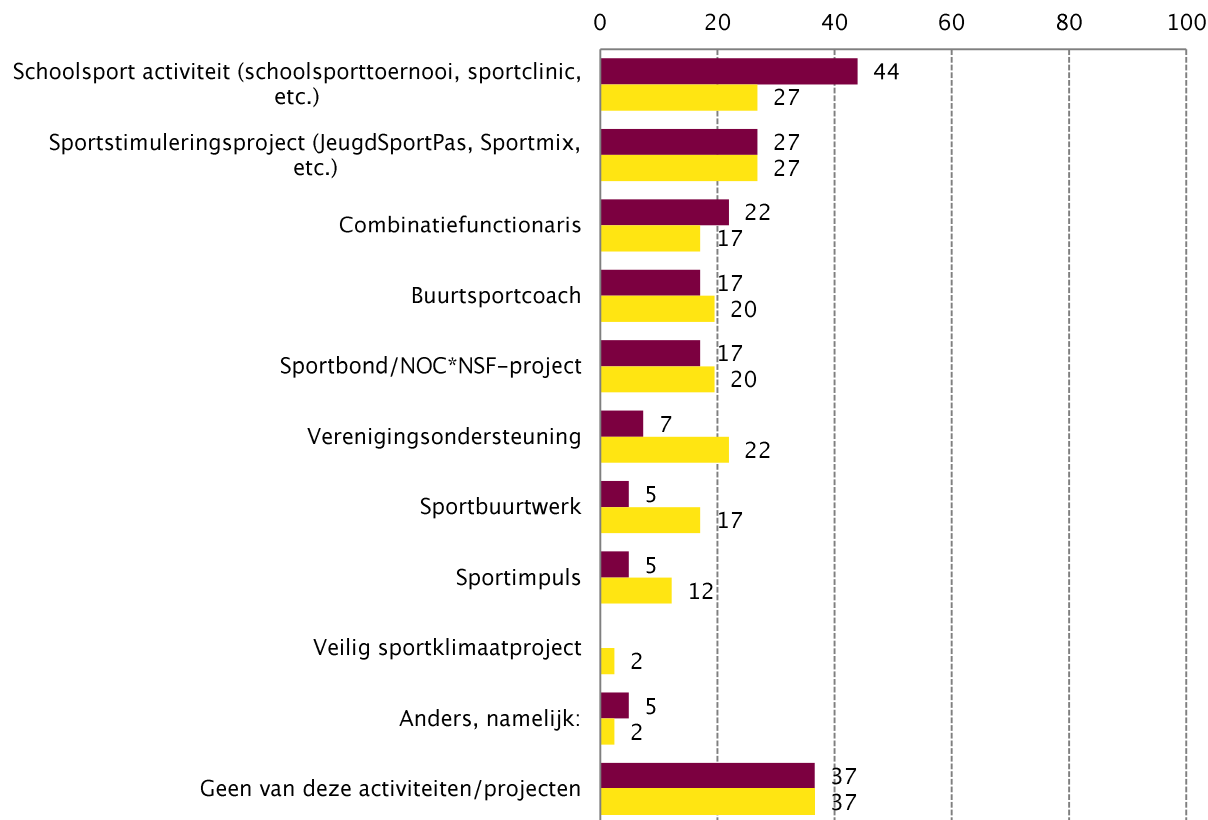
In vergelijking met de landelijke cijfers, zijn de verenigingen in Velsen iets actiever met het introduceren van activiteiten voor eigen leden en vergelijkbaar actief voor specifieke doelgroepen, nieuwe leden en het flexibiliseren van lidmaatschappen. Een op de tien verenigingen geeft aan dat dit soort zaken voor hen niet van toepassing zijn. In vergelijking met landelijke cijfers zijn de verenigingen in Velsen iets actiever in het organiseren van activiteiten naast het reguliere sportaanbod voor zowel leden als niet-leden

Figuur 12 De mate waarin verenigingen actief bezig zijn met het flexibiliseren van het aanbod (% verenigingen, n=41)

Sportprojecten

Figuur 13 Betrokkenheid bij en belangstelling voor projecten in het komende jaar (% verenigingen, n=41)

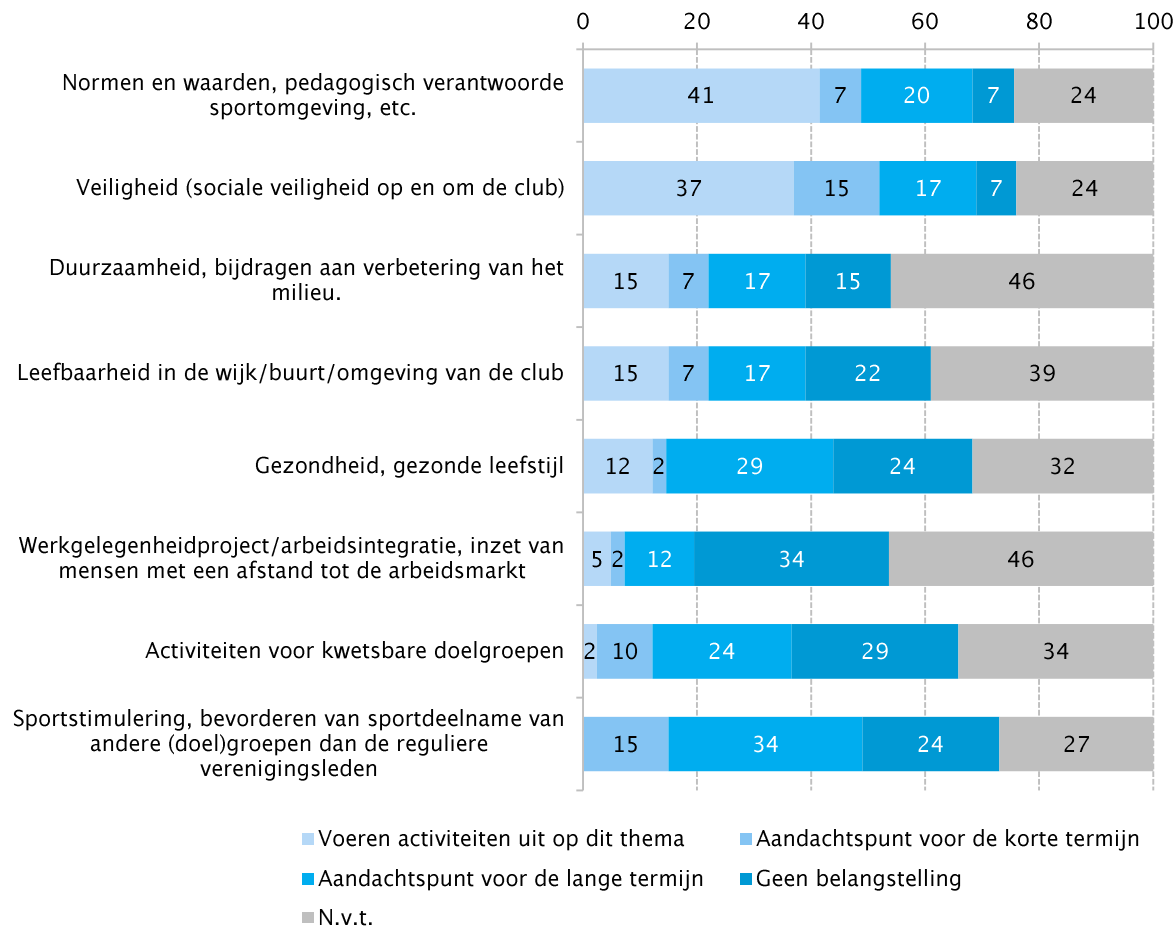
Twee derde van de sportverenigingen in Velsen (63%) was het afgelopen jaar bij een of meer sportprojecten betrokken (figuur 13). De meeste verenigingen hebben deelgenomen aan de schoolsportactiviteit. Verder zijn de verenigingen betrokken geweest bij projecten van o.a. sportstimuleringsprojecten, de combinatiefunctionaris en de buurtsportcoach.

Aan de verenigingen die niet aan een bepaald sportproject deelnamen, is gevraagd of zij interesse hebben om volgend jaar daar wel bij betrokken te zijn. 63 procent is daarin geïnteresseerd, met name in de schoolsportactiviteiten, sportstimuleringsprojecten en verenigingsondersteuning.

Verenigingen met een eigen accommodatie en/of kantine zijn iets vaker betrokken en hebben ook iets vaker belangstelling voor de verschillende projecten in vergelijking met verenigingen zonder eigen accommodatie en/of kantine.

Activiteiten en maatschappelijke waarden

Figuur 14 Betrokkenheid bij maatschappelijke thema's en/of projecten (% verenigingen, n=41)

In veel gemeenten worden verenigingen meer en meer bij maatschappelijke thema's betrokken. Twee vijfde van de sportverenigingen (41%) in Velsen voert momenteel activiteiten uit op het thema 'normen en waarden, pedagogisch verantwoorde sportomgeving, etc.' en 37 procent is actief op het thema veiligheid (figuur 14).

De thema's sportstimulering en veiligheid hebben voor de korte termijn de meeste aandacht van verenigingen. Voor de lange termijn zijn dat sportstimulering, gezondheid en activiteiten voor kwetsbare doelgroepen.

Voor de thema's 'werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt' en 'leefbaarheid in de buurt van de club' hebben maar weinig verenigingen belangstelling of ze achten deze niet op hen van toepassing. Gezien de leefbaarheid in het oostelijke deel van de gemeente is daar mogelijk een rol weggelegd voor de aanwezige verenigingen (zie bijlagen).

Het zijn vaak kleine verenigingen en binnensportverenigingen die aangeven dat de maatschappelijke thema's voor hen niet van toepassing zijn.

Maatschappelijke functie

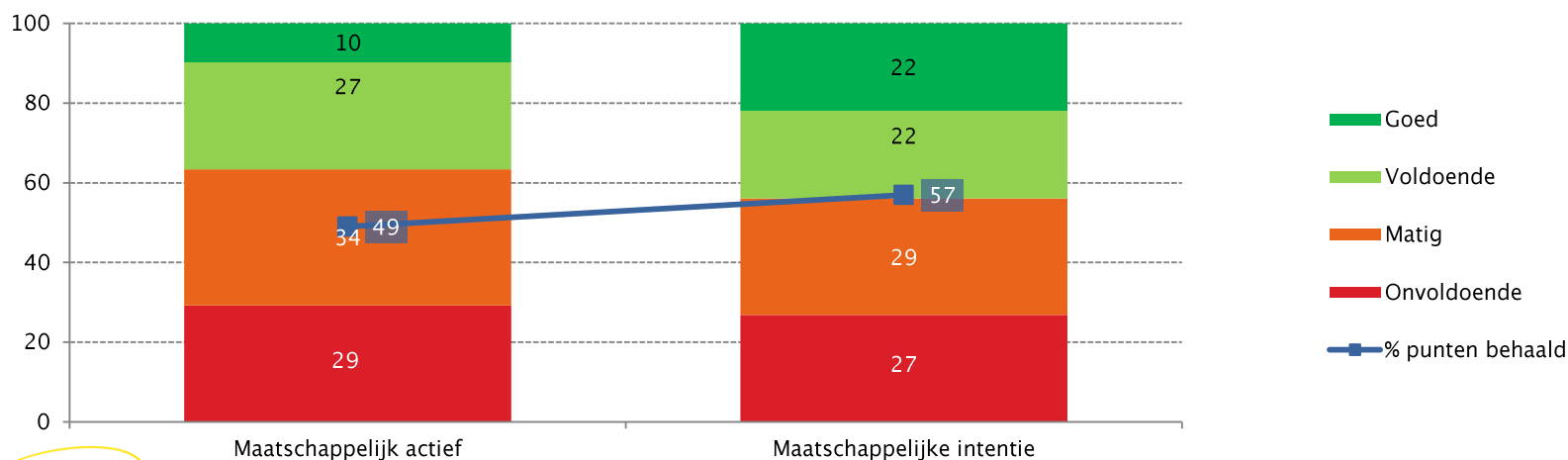
Om meer inzicht te krijgen in de bredere maatschappelijke functie die sportverenigingen buiten hun reguliere sportaanbod vervullen, zijn in de verenigingsmonitor onderwerpen opgenomen zoals samenwerking met andere organisaties, ontwikkeling van het sportaanbod en activiteiten in het kader van gezondheid, leefbaarheid, sportstimulering en veilig sportklimaat. Ook voor deze bredere maatschappelijke functie is een index gemaakt. De index maatschappelijke functie bestaat uit twee criteria: maatschappelijk actief en maatschappelijke intentie.

Maatschappelijk actief staat voor de mate waarin verenigingen actief een maatschappelijke rol vervullen: wat ondernemen en organiseren verenigingen in het kader van een bredere maatschappelijke functie? Maatschappelijke intentie staat voor de houding van verenigingen ten opzichte van een actieve bredere maatschappelijke rol: zijn verenigingen van plan een bredere maatschappelijke functie op zich te nemen? Elk criterium bestaat uit een aantal aspecten oftewel vragen uit de verenigingsmonitor waarop wordt gescoord. De totaalscore van alle criteria bepaalt de mate van maatschappelijke functie van een vereniging.

Score criteria maatschappelijke functie

Binnen een criterium zijn maximaal 100 punten te scoren. Een onvoldoende wordt gescoord als een vereniging minder dan 40 procent van de punten in een criterium heeft gehaald. De score 'matig' staat voor 40 tot en met 59 procent van het totaal aantal punten, de score 'voldoende' voor 60 tot en met 79 procent en een score 'goed' voor 80 procent of meer van de punten. Een derde van de verenigingen (37%) scoort voldoende tot goed op het criterium maatschappelijk actief (figuur 15). Deze verenigingen zijn voldoende tot goed actief in het uitvoeren van een bredere maatschappelijke functie. Twee vijfde van de verenigingen (44%) heeft plannen voor activiteiten of een positieve houding ten aanzien van een bredere maatschappelijke functie voor hun vereniging. Zij scoren voldoende tot goed op het criterium maatschappelijke intentie. Dit biedt perspectief richting een maatschappelijk actieve rol in de toekomst. Bijna een derde van de verenigingen scoort matig op intentie. Dit lijken de verenigingen te zijn die met enige inspanning naar een voldoende zijn te brengen. De intentie voor een meer maatschappelijke functie ligt in Velsen iets hoger dan het landelijk gemiddelde.

Figuur 15 Verdeling scores criteria maatschappelijke functie (% verenigingen, n=41)

De scores op de beide criteria voor maatschappelijke functie samen, bepalen de uiteindelijke totaalscore op de index maatschappelijke functie. Vier verenigingen (10%) scoren 'goed' op de index maatschappelijke functie en 27 procent krijgt een voldoende (figuur 16). Twee derde van de verenigingen scoort onvoldoende tot matig.

De grote verenigingen (> 250 leden) en de verenigingen met een eigen accommodatie scoren gemiddeld hoger op de index maatschappelijke functie dan kleine verenigingen en verenigingen zonder eigen accommodatie. Alleen voor het hebben van een eigen accommodatie is sprake van een statistisch significant verschil.

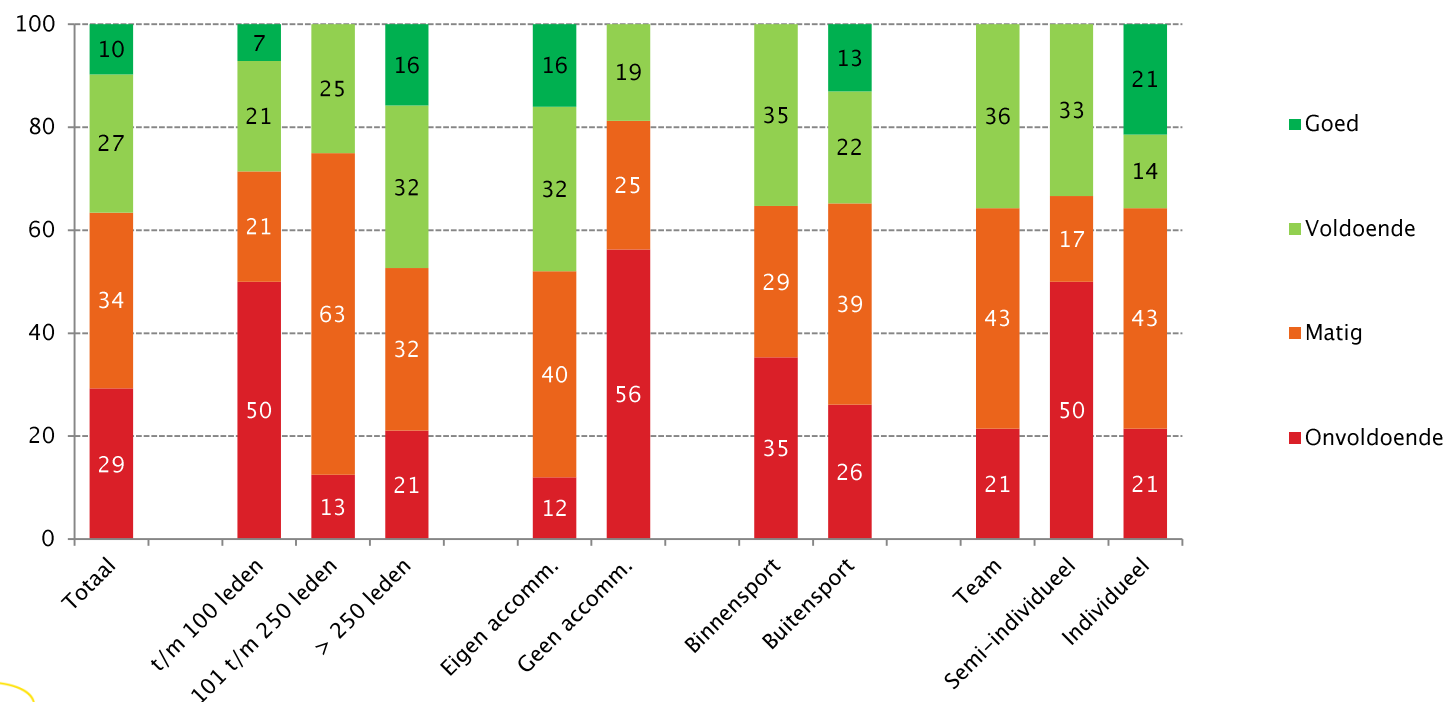
Grote verenigingen scoren hoger dan de andere verenigingen op maatschappelijke intentie. Zij hebben een positievere houding ten aanzien van een maatschappelijke functie en/of plannen om meer maatschappelijke

activiteiten te starten of het bestaande aanbod uit te breiden.

Bij een derde van de sportverenigingen in Velsen is sprake van een meer maatschappelijke functie van de sportvereniging buiten het reguliere sportaanbod. Gezien de intentie van de sportverenigingen (figuur 15) is niet direct de verwachting dat het aantal verenigingen met een meer maatschappelijke functie sterk zal toenemen.

Een meer maatschappelijke functie van verenigingen is vaak nauw verbonden met de (beleids)context en de omgeving (buurt/wijk) waarin de verenigingen actief zijn. Mogelijk dat als zaken in de omgeving veranderen of meer bekend zijn (denk aan regelingen, evenementen, doelgroepen, organisaties) verenigingen mogelijkheden/kansen gaan zien om meer maatschappelijk actief te worden. Gezien de grote groep inwoners van 45 jaar en ouder in bepaalde wijken, liggen voor de sportverenigingen wellicht kansen om activiteiten juist voor deze leeftijdsgroepen aan te bieden (zie bijlagen).

Figuur 16 Index maatschappelijke functie Velsen (% verenigingen, n=41)

Vitaliteit sportverenigingen

Vitaliteit sportverenigingen

Door de index organisatiekracht en de maatschappelijke index met elkaar te combineren, wordt in beeld gebracht hoe vitaal verenigingen zijn. Hoe krachtig zijn verenigingen die een meer maatschappelijke functie vervullen? Zijn krachtige verenigingen ook maatschappelijk actief? Op basis van de organisatiekrachtindex en de maatschappelijke index wordt een matrix ingevuld. Dit kan een hulpmiddel zijn voor segmentatie van verenigingen om maatwerk te bieden voor ondersteuning. Op basis van de matrix kunnen vier segmenten worden onderscheiden: kwetsbare verenigingen, krachtige verenigingen, maatschappelijke verenigingen en vitale verenigingen. Eén vereniging kan worden beschouwd als een optimaal vitale vereniging (figuur 17), die 'goed' scoort op beide indexen. 27 procent van de verenigingen (11 verenigingen) valt in het segment vitale vereniging. Zij zijn krachtig in de organisatie en vervullen een maatschappelijke functie. Een derde van de verenigingen (12 verenigingen) scoort op zowel organisatiekracht als maatschappelijke functie onder de maat: de zogenaamde kwetsbare verenigingen. 10 procent van de verenigingen (4 verenigingen) is te

benoemen als maatschappelijke vereniging: een vereniging die een maatschappelijke functie heeft, maar niet voldoende organisatiekracht heeft. 34 procent van de verenigingen (14 verenigingen) behoort tot het segment krachtige verenigingen. Zij scoren voldoende tot goed op organisatiekracht, maar vervullen in Velsen niet of nauwelijks een maatschappelijke functie.

Zeven krachtige verenigingen (17%) kunnen mogelijk doorschuiven naar het segment vitale verenigingen door hun maatschappelijke functie te verstevigen. Tenminste, als organisatiekracht van verenigingen als een voorwaarde wordt gezien om een maatschappelijke functie te vervullen. Deze verenigingen scoren op organisatiekracht voldoende of goed, maar matig op maatschappelijke functie. Ook de acht verenigingen die matig scoren op organisatiekracht en matig/voldoende op maatschappelijk rol, zien wellicht kansen om op een van beide indexen te stijgen. Als de maatschappelijke verenigingen ondersteuning krijgen in hun organisatiekracht, kunnen zij mogelijk hun maatschappelijke functie behouden of versterken.

Figuur 17 Matrix vitaliteit: organisatiekracht en maatschappelijke functie (% verenigingen, n=41)

		Organisatiekracht totaal			
		Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed
Maatschappelijk totaal	Onvoldoende	5%	7%	5%	12%
	Matig	0%	17%	12%	5%
	Voldoende	2%	2%	12%	10%
	Goed	0%	5%	2%	2%

Kwetsbare
verenigingen

Krachtige
verenigingen

Maatschappelijke
verenigingen

Vitale
verenigingen

Samenvatting en conclusies

Organisatiekracht

- **Belangrijkste beleidsspeerpunten:** ledenwerving/-behoud, werving en behoud vrijwilligers, sfeer/cultuur op en van de vereniging en beheer/onderhoud accommodatie.
- **Beleidsplannen:** twee derde van de verenigingen heeft de afgelopen vier jaar doelstellingen/plannen op papier gezet.
- **Grootste knelpunt:** werving en behoud leden, gevolgd door accommodatie.
- **Verwachte ontwikkeling leden:** negen op de tien verenigingen hebben een groeiambitie, maar bijna twee op tien verenigingen verwachten groei en bijna zeven op de tien verwachten een gelijkblijvend ledental. Voor een derde van de verenigingen vormt de ontwikkeling van het ledental een bedreiging voor de toekomst van de vereniging.
- **Ontwikkeling kader:** drie kwart van de verenigingen beschikt over voldoende vrijwilligers.
- **Accommodatie:** twee derde van de verenigingen kan nog jaren vooruit met de huidige sportlocatie en bij drie vijfde van de verenigingen verkeert de accommodatie in goede staat.
- **Financiën:** twee derde van de verenigingen spreekt van een financieel gezonde positie.
- **Organisatiekrachtindex:** drie op de tien sportverenigingen in Velsen zijn organisatorisch krachtig. Deze verenigingen zijn goed in staat om hun sportaanbod voor hun (potentiële) leden te organiseren.
- Vier tiende van de verenigingen is niet of nauwelijks organisatiekrachtig.
- De criteria leden en beleid scoren het beste en de criteria financiën en accommodatie het minst.

Maatschappelijke functie

- **Maatschappelijke activiteit:** twee derde van de verenigingen was het afgelopen jaar betrokken bij een of meer sportprojecten in de gemeente. Verenigingen zijn het meest actief op het gebied van normen en waarden en veiligheid.
- **Maatschappelijke intentie:** sportstimulering en veiligheid zijn maatschappelijke thema's waar de verenigingen op korte termijn belangstelling voor hebben.
- **Index maatschappelijke functie:** bijna twee vijfde van de verenigingen vervult in Velsen een bredere maatschappelijke functie. Zij scoren voldoende of goed op de index voor maatschappelijke functie.
- Twee vijfde van de verenigingen heeft plannen voor activiteiten of een positieve houding ten aanzien van een maatschappelijke functie.
- Met name grote verenigingen en verenigingen met een eigen accommodatie zijn actiever en hebben een positievere houding of plannen ten aanzien van een maatschappelijke functie. Dit biedt in Velsen mogelijkheden voor een meer maatschappelijk actieve rol in.

Vitaliteit

- Elf verenigingen worden beschouwd als een vitale vereniging. Zij scoren zowel goed tot voldoende op de index organisatiekracht als op de index maatschappelijke functie. Voor deze verenigingen is het van belang om hun vitale organisatie te behouden en mogelijk uit te breiden.
- Twaalf verenigingen scoren op beide indexen onder de maat: de zogenaamde kwetsbare verenigingen.

Samenvatting en conclusies

Vitaliteit

- De groep krachtige verenigingen (17%; 7 verenigingen) - waarbij organisatiekracht voldoende tot goed is en matig wordt gescoord op maatschappelijke functie - biedt de meeste mogelijkheden voor een door groei naar een bredere maatschappelijke functie. Gezien de grote groep 45-plussers in delen van Velsen, maar ook de uiteenlopende leefbaarheid in wijken in Velsen, liggen daar mogelijkheden om sportaanbod en activiteiten uit te breiden.
- Met gerichte ondersteuning op organisatiekracht en samenwerking kunnen ook de vier maatschappelijke verenigingen hun functie behouden.

Aanbevelingen

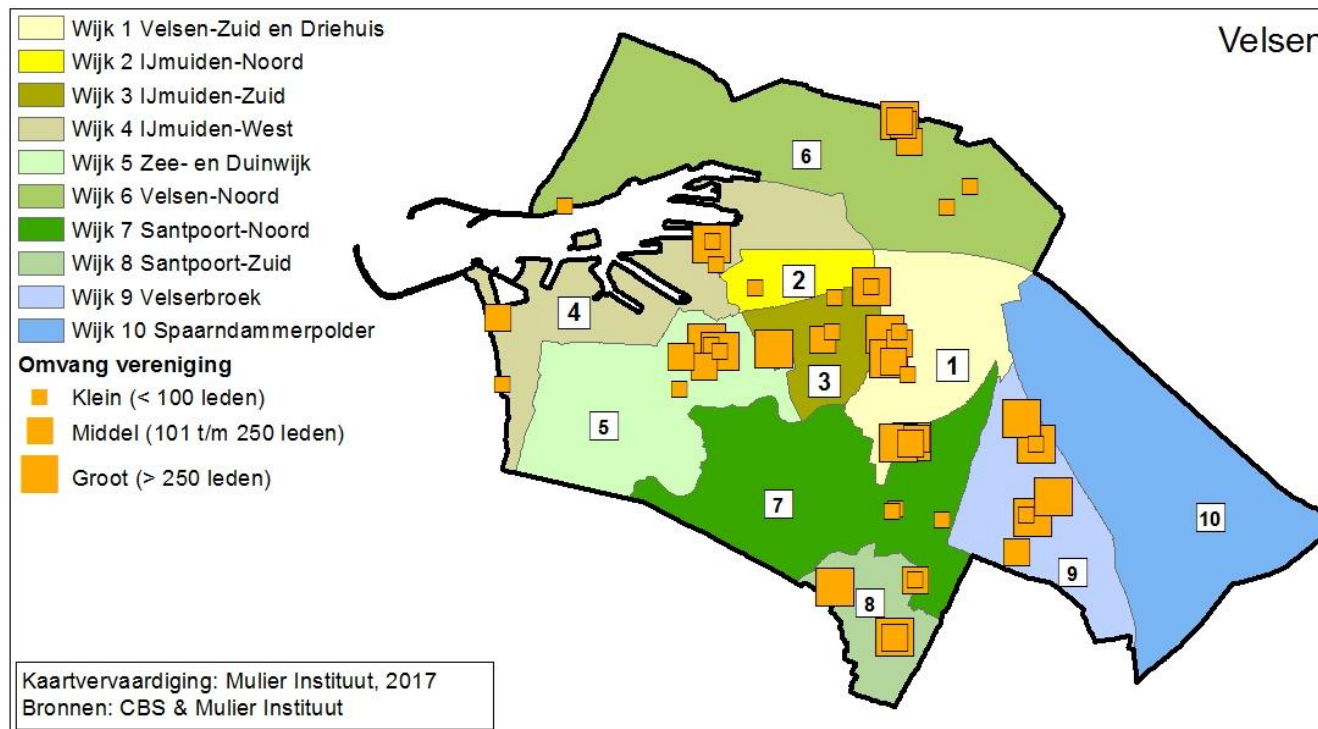
- De organisatiekrachtcriteria financiën en accommodatie verdienen in Velsen aandacht en ondersteuning. Accommodatie is na leden het meeste genoemde knelpunt. De verenigingen ervaren met name problemen met onderhoud, kwaliteit en exploitatie. Mogelijk concentreert zich deze problematiek bij bepaalde accommodaties waar meerdere verenigingen gebruik van maken. Met gerichte aandacht voor die accommodaties, zouden meerdere verenigingen zijn geholpen. Binnen het beleid van verenigingen hebben financiën en accommodatie een relatief lage plek ten opzichte van het criteria leden, waar juist organisatorisch het hoogst op wordt gescoord.
- Om de maatschappelijke functie van verenigingen te versterken, zijn er mogelijkheden in het uitbreiden van het activiteitenaanbod voor inwoners in de leeftijd van 45 tot 65 jaar die in Velsen goed zijn vertegenwoordigd. Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn om aan

te sluiten bij de thematiek van leefbaarheid die in bepaalde wijken in Velsen lager is.

- Met gerichte ondersteuning of samenwerking op met name financiën en accommodatie kunnen ook de zeven kwetsbare verenigingen die op beide indexen matig scoren, zich mogelijk ontwikkelen richting een krachtige of maatschappelijke vereniging.
- Twee verenigingen scoren op beide indexen onvoldoende. Afhankelijk van de betekenis van die verenigingen voor de omgeving, moet worden gekeken welke ondersteuning voor deze verenigingen mogelijk is.
- Twee kwetsbare verenigingen liggen in de nabijheid van vitale verenigingen in de wijk Zee- en duinwijk. Samenwerking met deze verenigingen, of gerichtheid op specifieke doelgroepen of sporten, zou versterking voor deze clubs kunnen bieden.
- Drie kwetsbare verenigingen bevinden zich in de wijk Velsen-Noord waar sprake is van voldoende leefbaarheid en relatief veel bewoners in leeftijd van 25 tot 65 jaar, in vergelijking met andere wijken. In samenwerking met andere (sport)verenigingen of buurt- en wijkorganisaties, biedt deze doelgroep misschien mogelijkheden om het sportaanbod en activiteiten te versterken of uit te breiden.

Bijlage Verenigingen in de context van Velsen

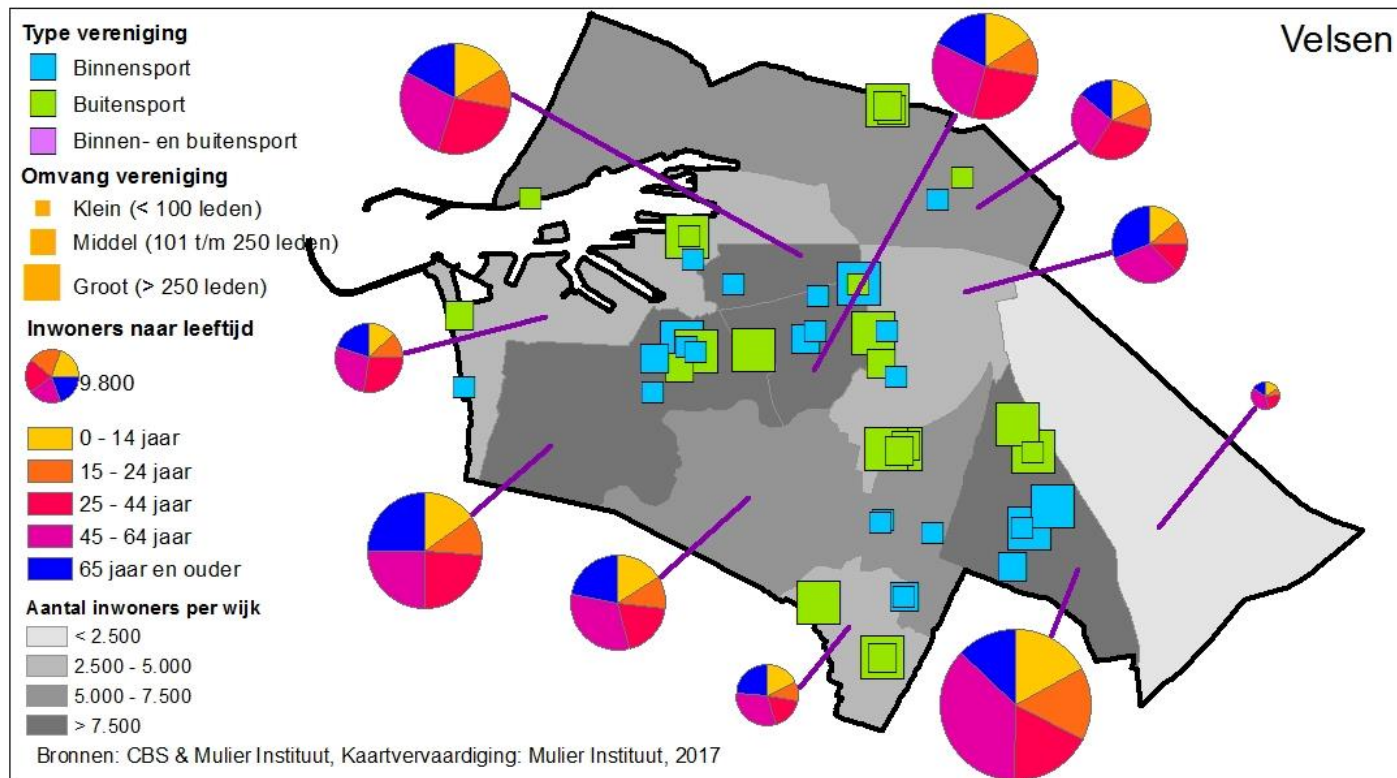
Sportverenigingen verdeeld over wijken in Velsen naar grootte

Sportverenigingen zijn binnen de gemeente geen losse eilandjes, maar functioneren binnen de buurt of wijk (soms de gehele gemeente) waarin ze liggen. Kerncijfers over de betreffende buurt/wijk zijn van nut om beter te beoordelen waar voor de verenigingen kansen of uitdagingen liggen. Door de verenigingen op een kaart van Velsen weer te geven, wordt zichtbaar in welke omgeving zij actief zijn en welke eventuele mogelijkheden dat kan bieden voor de verenigingen in de ontwikkeling naar een vereniging met een meer maatschappelijke functie of andere ambities van de clubs. In overleg met Sportservice Noord-Holland zijn de volgende kaarten op basis van openbare data als aanvullende analyse door het Mulier Instituut aan de rapportage toegevoegd.

Op de kaart is de plaats aangegeven waar de sportverenigingen in Velsen actief zijn naar grootte van de vereniging. In IJmuiden en Velsersbroek zijn de meeste verenigingen actief, waarbij opvalt dat in Velsersbroek relatief veel grote verenigingen zijn. In Santpoort-Zuid zijn vooral (middel)grote verenigingen, terwijl in Santpoort-Noord ook een aantal kleine verenigingen actief is. De verenigingen aan de kust zijn verenigingen die strandsporten aanbieden. In een aantal delen van de gemeente zijn geen verenigingen, dit gaat onder andere om Spaarndammerpolder en delen van Zee- en Duinwijk, Santpoort-Noord en Velsen-Noord.

Sportverenigingen in Velsen naar type sportvereniging en bevolkingssamenstelling

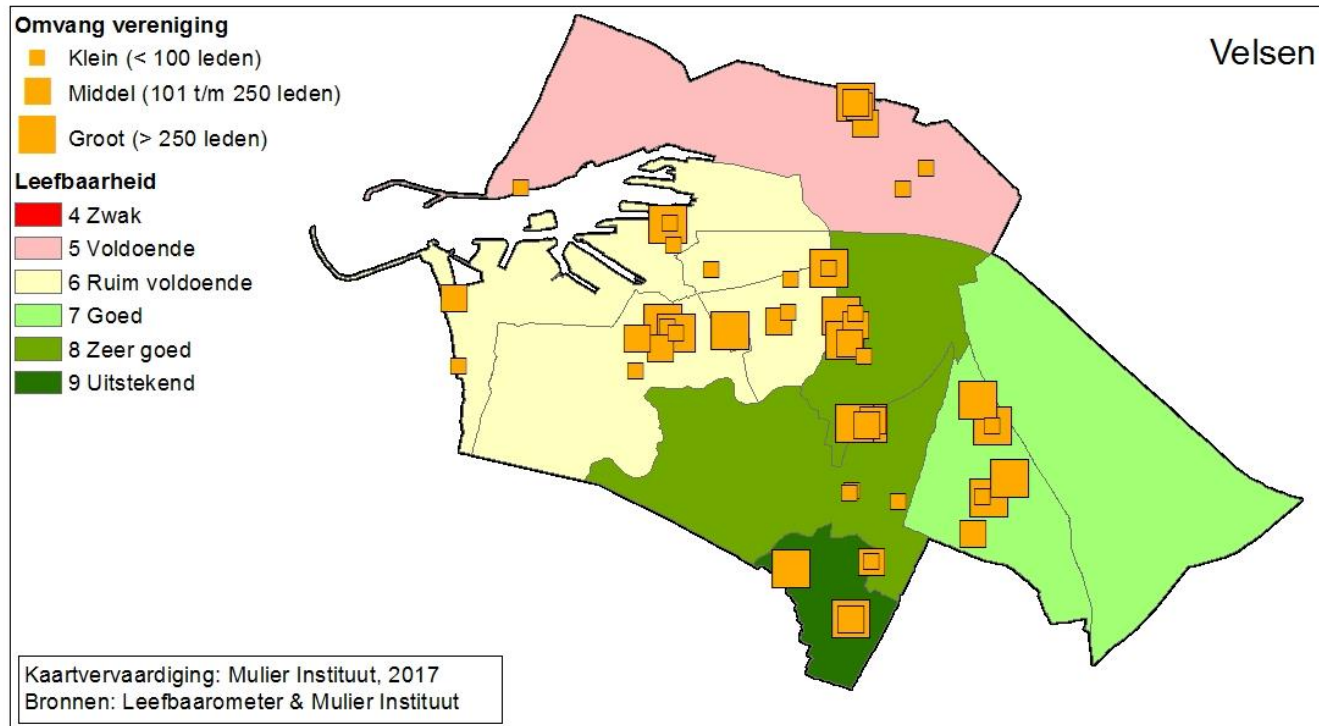

De kaart geeft de plaats weer waar de verenigingen in Velsen actief zijn naar grootte en naar type (binnen- en/of buitensport). Per wijk is het aantal inwoners aangegeven en de verdeling van de inwoners naar leeftijd.

In de wijk Velserbroek wonen ruim 15.000 mensen, waarmee het de wijk is met de meeste inwoners. De naastliggende wijk Spaarndammerpolder heeft nog geen 300 inwoners. In Velserbroek valt bovendien het grote aandeel 45- tot 64-jarigen op (37%). Samen met de 65-plussers vormt dit meer dan de helft van de bevolking. De wijk Velsen-Zuid en Driehuis heeft met 31 procent het grootste aandeel 65-plussers en heeft daarnaast ook veel 45- tot 64-jarigen (32%). Gezien de grote groep inwoners van 45 jaar en ouder, liggen er voor de sportverenigingen kansen om activiteiten juist voor deze leeftijdsgroepen aan te bieden.

Gezien het lage aantal inwoners in de wijk Spaarndammerpolder, is het niet vreemd dat daar ook geen verenigingen actief zijn. De wijken met de meeste inwoners, zijn ook de wijken met de meeste sportverenigingen. Net als in andere gemeenten zien we dat buitensportverenigingen veelal geclusterd zijn (bijvoorbeeld op een sportpark) en dat de binnensportverenigingen meer over de wijk en gemeente zijn verspreid.

Sportverenigingen in de Velsense context naar leefbaarheid

De kaart geeft de plaats weer waar de verenigingen in de gemeente Velsen actief zijn naar grootte en de leefbaarheid van de wijk. Leefbaarheid wordt vastgesteld op basis van de Leefbaarometer. De Leefbaarometer geeft informatie over de leefbaarheid in alle buurten en wijken, waarbij leefbaarheid is gedefinieerd als de mate waarin de leefomgeving aansluit bij de voorwaarden en behoeften die er door de mens aan worden gesteld. Leefbaarheid wordt in beeld gebracht op basis van vijf dimensies: woningen, fysieke omgeving, voorzieningen, bewoners en veiligheid.

Mogelijk dat ook sportverenigingen, in samenwerking met andere organisaties of ondersteund door andere organisaties, bij kunnen dragen aan de leefbaarheid in een wijk. Leefbaarheid is een thema waar een aantal verenigingen belangstelling voor heeft (zie activiteiten en maatschappelijke waarden). De leefbaarheid in de wijken van de gemeente Velsen varieert tussen voldoende en uitstekend. De sportverenigingen in Velsen-Noord kunnen mogelijk een rol spelen om de leefbaarheid te versterken, terwijl de verenigingen in wijken met een goede leefbaarheid wellicht al bijdragen aan deze goede leefbaarheid, en mogelijk nog een rol kunnen spelen om de leefbaarheid nog verder te versterken of op dat niveau te behouden. Het is daarbij wel van belang om te blijven kijken naar de (on)mogelijkheden van ambities van de sportverenigingen. Organisatiekracht en de index maatschappelijke functie van een vereniging geven daarvoor een eerste indicatie, maar ook de mogelijkheden in de omgeving, zowel fysiek als organisatorisch, en de combinatie met andere organisaties zijn daarbij van belang.

Bijlage I

Tabel BI.1. Responsanalyse op basis van gegevens van de gemeente Velsen, grootte vereniging

	Populatie		Responsgroep	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Klein (≤ 100 leden)	27	45	17	41
Middel (101–250 leden)	18	20	16	39
Groot (> 250 leden)	15	25	8	20
Totaal	60	100	41	100

Tabel BI.2. Responsanalyse op basis van gegevens van de gemeente Velsen, binnen- /buitensport

	Populatie		Responsgroep	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Binnensport	34	57	21	51
Binnen en buitensport	25	42	19	46
Buitensport	1	2	1	2
Totaal	60	100	41	100

mulier instituut

Mulier Instituut
Herculesplein 269
3584 AA Utrecht
t (030) 721 02 20
i www.mulierinstituut.nl